

Taastrup Valby

Turen gennem denne landsby er en jagt efter spor af den gamle landsby, *Taastrup Valby*, der har lagt jord til Taastrup.

Navnet *Valby* blev første gang registeret i 1350 som *Waldbye*. Navnet betyder *beboelsen på sletten*. I 1612 blev *Taastrup* føjet til navnet for at markere, at det er den *Valby*, der hørte til Høje Taastrup Kirke.

Taastrup Valby lagde sig i sin tid fast omkring *Mølleåen*. I 1680'erne talte landsbyen 12 gårde og 13 huse. De 11 af gårdene lå i en krans omkring landsbyens fællesareal, fortet, hvor de 13 huse lå. Nord for *Skolevej* lå 7 af landsbyens gårde og syd for *Valby Søndergade* lå 4 gårde. Den sidste gård, *Valby Møllegaard*, lå lidt uden for landsbyen mod øst, hvor der var et fald i *Mølleåen*.

I 1795 blev landsbyens jorde udskiftet. Siden blev nogle af gårdene delt, andre flyttede ud på deres mark.

Det var ikke udskiftningen, men landsbyens placering tæt ved København, der fik størst betydning for landsbyens udvikling, eller måske rettere – afvikling.

Køgevej (*Taastrup Hovedgade*), der blev anlagt i 1788, kom til at gennemskære landsbyens marker, ligesom jernbanen fra 1847 gjorde. At få gennemskåret sine marker af togspor, var der også mange andre landsbyer, der oplevede.

Men anlæggelse af en **station**, hvor skinnerne skar Køgevej, lagde kimen til landsbyen *Taastrup Valbys* afvikling. Stationen kom snart til at hedde *Taastrup* efter landsbyen, hvis marker den lå på. Den første, der fraskødde jord til stationen, var proprietæren fra *Lykkesdal*. Siden lagde 3 andre gårde mod nordvest også jord til den fremvoksende stationsby. Allerede i 1910 var Taastrup en fuldt udbygget stationsby med 2 skoler, en kirke, et vandværk og et gasværk.

Landsbyens endelige dødsstød kom i 1940'erne, hvor flere af gårdene fraskødde jord til især rækkehuse og villaer. En udvikling, der kulminerede i 1963, hvor **S-banen** blev forlænget til Taastrup. De sidste af *Taastrup Valbys* marker blev herefter enten bebygget med boliger eller eksproprieret til motorvej. Den gamle landsby var nu forvandlet til en moderne forstad.

Selvom det er svært for den ikke indviede at få øje på landsbyen *Taastrup Valby* i dag, så snor *Skolevej* og *Valby Søndergade*, der begge stammer fra middelalderen, sig fortsat omkring det gamle fællesareal. Kun én af de gamle gårde ligger fortsat i landsbyen. Ved nærmere eftersyn kan man dog også få øje på mange af de gamle huse.

I denne byvandring vil vi prøve at finde spor af den gamle landsby *Taastrup Valby*.

Start turen ved Blaakildegaard, den eneste gård, der fortsat ligger på sin oprindelige plads. Bemærk, at du kan parkere her.

Historiske byvandring i Høje-Taastrup Kommune: Taastrup Valby

1. Blaakildegaard/Matr. 13 (*Skolevej 54*) lå i yderkanten af landsbyen *Taastrup Valby*. Herfra førte en vej mod øst ud til *Valby Møllegård*. En anden vej – *Taastrup Valbyvej* – førte ud til nabolandsbyen *Ishøj*, mens *Valby Søndergade* og *Skolevej* førte en tilbage i landsbyen. Foruden Blaakildegaard, lå der førhen her syd for vejen 3 andre gårde, mens husene lå på landsbyens fællesareal.

Selvom Blaakildegaard ligger på sin oprindelige plads, er bygningerne af 'nyere' dato. Længerne ud mod vejen er fra 1928. De blev bygget, fordi de gamle længer brændte dette år. På gårdspladsen ses stuehuset, der er fra 1870. Bemærk det smukke murstensmønster i gavlen og under taget.

Gården bruges i dag af *Byhistorisk Samling og Lokalarkiv i Høje-Taastrup Kommunen*, mens gårdens marker bl.a. har lagt jord til rækkehusbebyggelsen *Blåkildegård*.

I gården ses en brønd. Et sagn fortæller, at en mand hver nat ved midnatstid ridder rundt om den. Bemærk, at gården førhen havde hele tre porte. Det fortælles, at hvis alle portene var lukket, sprængte manden en af dem, for han måtte omkring brønden, - hver nat!

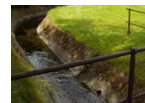

Bystævnet tæt herved er en rekonstruktion fra 1979. Man ved ikke konkret, hvor det

oprindelige bystævne har ligget.

Før landboreformernes tid kaldte den fæstebonde, der var oldermand, de andre til samling her. Det er hans sten, der står i midten. De 12 andre sten markerer at *Taastrup Valby* dengang var en mellemstor landsby med 12 gårde.

Mølleåen løber under vejen tæt herved. Det er denne å, *Taastrup Valby* i sin tid blev lagt omkring. *Gå ned ad Valby Søndergade*.

2. Tæt ved Blaakildegaard, hvor der i dag kun ses en græshøj, lå **Højgård**/Matr. 9 tidligere, en

Tekst og nye foto: Else Trier. 2024

jord til rækkehusbebyggelsen *Søndertoften*.

Højgård og *Rugkærgård*, foto ca. 1910

3. På den anden side af den nye vej lå førhen den tredje af *Taastrup Valbys* gårde, **Rugkærgård**/Matr.8. Hvor den lå, ses nogle gule rækkehuse (nr. 5-11) i dag. Gårdens marker har lagt jord til mange rækkehuse, gårdhavehuse og villaer syd for *Rugkærgårdsvej*, der har navn efter gården.

4. På den anden side af *Valby Søndergade* ligger nogle charmerende lave gamle huse. Det gule langhus, der ligger lidt tilbage trukket på grunden (*Valby Søndergade 47*), er et af *Taastrup Valbys* gamle **husmandshuse** (Matr. 33), der førhen havde 3 td. land i engen. Huset her er fra 1850. Siden fraskødde husmanden jord til yderlige to huse. Først blev huset foran (nr.43) bygget i 1887. Kort efter blev huset lidt tilbage på grunden (nr. 45) bygget i 1890. Det gamle husmandssted blev således forvandlet til 3 huse, og der boede på det tidspunkt fem familier i dem.

5. På venstre hånd, hvor der i dag ligger nogle huse fra 1947 (*Valby Søndergade 13*), lå førhen den fjerde af *Taastrup Valbys* gamle gårde; **Valbylille/Valhøj**/Matr.7. Gården hed tidligere i folkemunde '*Huset på toppen*'.

Siden blev gården delt, og der blev bygget to 'nye' gårde, én på *Høje Taastrupvej 1*, der fik navnet *Valhøj* (den er nedrevet i dag) og én på *Skolevej*, der fik navnet *Valbylille*. Sidstnævnte blev på et tidspunkt omdannet til *Strongs Skjortefabrik*. Herefter overtog legetøjsfabrikken *Bambola* bygningerne. I 2005 blev den gamle fabrik nedrevet og erstattet med andelsboligerne *Rosenhaven*.

6. Det røde hus i bunden af vejen (*Valby Søndergade 27*) er fra 1939. Huset er interessant, fordi den lave bygning foran tidligere var en stald. Her lå førhen et af landsbyens gamle husmandshuse med 3 td. jord ude i engen.

Gå tilbage og følg vejen.

7. Længere fremme på den anden side af *Mølleåen*, som atter ses, ligger et hus med nye tilbygninger. Det er svært at se det, men det oprindelige hus er fra 1727, og det ligger her fortsat (*Valby Søndergade 37*). Det var førhen et af landsbyens

jordløse huse.

Tæt herved kan du evt. gå over broen og smutte lidt op ad *Smedestræde* og mærke, hvor smalt dette stræde er.

Følg åen. Der hvor *Åstræde* munder ud i *Skolevej*, lå det sted, hvor landsbyen førhen begyndte, hvis man kom fra *Høje Taastrup*. Vejen herfra førte dengang som i dag ud til landsbyens *Høje Taastrup*, hvor bønderne førhen gik i kirke.

8. Huset (*Skolevej 24*) er et af de gamle jordløse huse fra 1870. Omkring år 1900 boede en **bødker** her.

9. Det gule hus på hjørnet af *Valbyvej* og *Skolevej* hedder **Valbyhus** og var førhen en købmansgård. Den er bygget på den plads, hvor en af landsbyens gamle gårde, **Jokumsens gård**/Matr. 6 før lå. Omkring 1900 flyttede Jokumsen sin gård ud af landsbyen og byggede en ny gård på sin mark, omkring

Historiske byvandring i Høje-Taastrup Kommune: Taastrup Valby

det sted, hvor biblioteket ligger i dag. Jokumsens gård var derfor en af de gårde, der lagde jord til stationsbyen Taastrup.

På den gamle gårdsplads i Taastrup Valby, byggede man i 1903 *Valbyhus*, der indtil midt i 1960'erne var en købmansgård, der både solgte kul, koks, petroleum og lidt foderstoffer. Det var her hos købmand Pedersen, at bønderne i *Taastrup Valby* handlede. Den sidste købmand blev kaldt '*købmand nat og dag*'. Det siges, at han lukkede, da han ikke orkede at betale de ekstra omkostninger, denne praksis afstedkom.

Hvor det moderne plejecenter ligger i dag, lå førhen gården **Lykkesdal**/Matr. 5, der som den første gård frasolgte jorden til Taastrup station. Når proprietæren i

sin tid, skulle op til toget, gik han ad en sti i skellet mellem hans og Jokumsens gård. Stien mandede ud i *Akselstorv*. Stien er siden blevet til *Valbyvej*. Da gården blev solgt omkring 1917, skiftede den navn og kom til at hedde **Henriksdal**. Det er derfor plejecenteret hedder *Plejecenter Henriksdal* i dag. Foruden Jokumsens gård og *Lykkesdal* lå der før 1793 fem andre gårde her på denne side af *Skolevej*. De er ALLE nedrevet i dag.

Fortsat ned ad Skolevej. Det lille stræde, du kort efter møder på højre hånd, har fået navn efter Taastrup Valbys smedje, og hedder *Smedestræde*. Det er det smalle stræde, du tidligere på turen så nede ved åen fra den anden side.

Tekst og nye foto: Else Trier. 2024

10. Smedjen har indtil for nylig ligget her (*Skolevej 34*). I 1700-tallet lå smedjen lidt længere inde på fortet til højre. Da den omkring år 1908 brændte, byggede smeden det lyse hus, der ses i dag.

11. I det hus, hvor CD Klip holder til i dag (*Skolevej 46*), holdt **Taastrup Valby Skole** til fra **1809-1901**. Skolen blev bygget af et legat skænket midt i 1700-tallet af gods-ejeren på *Benzonsdal*, som alle bønder og husmænd i Taastrup Valby på dette tidspunkt fæstede under. Ved udskiftningen i 1795 fik skolen, som andre skoler,

Matrikelnummer 2.

Mens skolen lå i huset ud mod vejen, boede skolelæreren i det hvide hus med et sort murstensmønster, der ligger bag selve skolen (*Skolevej 44*).

Også skolen måtte bøje under for den fremvoksende stationsby. I 1901 blev den lukket og genåbnede i den flotte bygning *Skolevej 4* og hed nu *Borgerskolen*.

I den gamle skole holdt først en Brugs til og siden en købmand indtil

1980'erne. Senere har flere forskellige forretninger holdt til her. I dag er det CD-Klip.

Gå ned i bunden af vejen.

12. Det **grå hus** for enden af vejen (*Skolevej 42*) er fra 1877. Det er et af de gamle husmandshuse, der førhen havde 3 td. land ude i engen. Hvor flere af de andre hus-

mænd frasolgte deres englodder, havde denne ejer omkring 1900 tilkøbt indtil flere jordlodder.

Det lave **hvide hus** overfor (Skolevej 38) er fra 1777. Det er et af Taastrup Valbys gamle jordløse huse.

Gå tilbage til Skolevej

13. Bemærk de **to næste huse**, der begge er fra 1900. Husene ligger tæt på vejen og understreger den gamle landsbygades krumme forløb. Det grå hus (Skolevej 48) er et af de gamle jordløse huse. Huset rummede omkring 1900

hele tre familier og en købmand.

Det gule nabohus med murstensmønster (Skolevej 50) rummede ligeledes tre familier.

De to huse set fra Blåkildegård før og nu.

Gå over gaden og ned til Valby Sidegade. Før Køgvevej blev anlagt i 1788 førte den vej både ud til engen og op til Klovtofte.

14. Det hvide hus på hjørnet med rød gavl (Valby Sidegade 1) er bygget slutningen af 1900-tallet. Det fungerede dengang som både købmand og forskole. Mens **Købmand Larsen** på det tidspunkt holdt til i den del, der vendte

ud mod Skolevej, havde hans niece **Frk. Heideman Forskole fra 1882 - 1901** i den østlige ende.

Nabohus, nr 3A, er fra 1897.

15. På den anden side af vejen med gavl ud mod vejen ses et gammelt lyst **hus** fra 1874 med et smukt murstensmønster

Historiske byvandring i Høje-Taastrup Kommune: Taastrup Valby (Valby Sidegade 6). Skønt det i folkemunde førhen hed '*rådhusbetjentens hus*', er det et af Taastrup Valbys **gamle husmandshuse**, der førhen havde 3 td. land ude i engen.

16. Det lille hvide hus på hjørnet af Enghavevej, er også et af de gamle husmandshuse fra 1827, der førhen havde 3 td. jord ude i engen (Valby Sidegade 10).

For enden af vejen til venstre, hvor Taastrup Kulturcenter ligger i dag, lå førhen **Valbygård**/Matr. 14

Gå ned ad Enghavevej. Vi skal nu følge Møllestien og Øststien. Gå ned ad den lille bivej, hvor der står 8-10.

17. I bunden af vejen, på den anden side af Mølleåen, ses et lille hvide hus (Engstien 10). Det er et af Taastrup Valbys gamle jordløse huse. Huset er bygget i 1827 og rummede førhen to familier. Læg mærke til, at der har været stald i højre del af huset.

Følg den blå rute og nyd Mølleparken. På venstre side ligger flere af de villaer, der blev bygget på Valbygårds marker. På højre hånd ligger en flot anlagt park. For enden af parken ses 2 broer. Gå hen over den lille træbro. I vandet kan du se en rest af en vandmøllens fundament.

18. Valby Møllegaard/Matr.12 er nedrevet, men lå her, fordi Mølleåen har et brat fald her. Møllen blev første gang nævnt i 1573, hvor kongen overtog den. I 1731 kom mølleren til at fæste

under Benzonsdal ligesom de andre gårde. I 1900-tallet var det både en vand- og vindmølle. Ud mod Grønhøjgårdsvej ses en lille mindesten, med møllens navn.

Vend nu om, og gå tilbage over de grønne enge. Nyd synet af de høje træer, der førhen dannede skel imellem Blaaakildegårds marker og Valbygård.

19. Taastrup Valbys pumpestation ses lidt længere fremme. Inden Københavns Vandforsyning i begyndelsen af 1900-tallet anlagde denne pumpestation, sprang der mange kilder her, blandt andet en større kilde på Blaaakildegårds mark tæt herved.

20. Aggershvile (Blåkildevej 9) er sidste stop på turen. Det er bygget i 1905 som aftægtsbolig for beboerne på Blaaakildegård.

Du står nu atter foran Blaaakildegård, hvor turen startede.

Har du fået lyst til at se nærmere på Taastrup, eller på de 13 andre landsbyen i Høje-Taastrup Kommune så klik dig ind på <https://hojetaastrup.dk> – Oplevelser, Historiske Byvandring. Eller scan den QR-kode.

Har du børn med, så er der fx en interessant Historisk skattejagt gennem Taastrup-Taastrup Valby, der fint supplerer denne tur. Du finder den ved at scanne denne QR-kode.

